

Natur & Miljø

Lobby-press mot Stortinget

side 3

Riksadvokaten vil frede gaupa

side 4

USA hindrer biokonvensjon

side 5

Brasil-rapport uten forpliktelser

side 7

SFT tillater oljeutslipp i Arktis

side 7

EF-tilhenger Berntsen: Tatt med alumiumsboksene nede

– Det nye direktivforslaget om emballasje fra EF kan ta fra oss en av våre største miljøseire fra året som gikk, sier Helene Bank i Naturvernforbundet.

GUNNAR ALBUM

I desember i fjor sa miljøvernminister Thorbjørn Berntsen nei til å innføre et retursystem for aluminiumsbokser. Dagens ordning med engangsvgift på bokser og pant på glassflasker gjenspeiler den norske prioriteringen i avfallssaken. Avfallsminimering først, så ombruk, siden materialgjenvinning og nederst på listen – forbrenning for energiutnyttning.

En panteordning for aluminiumsbokser vil gjøre bokser mer attraktive og dermed øke avfallsmengden. Boksene kan dessuten ikke brukes om igjen, slik flasker kan. De må smeltes om til andre produkter. Naturvernforbundet og Natur og Ungdom støtter departementet og sier at «ingen undersøkelser kan vise til miljøfordeler ved å gå over til engangsemballasje med materialgjenvinning for øl og brus». Miljøvernere og departement er altså enige. Men ordningen står likevel i fare for å bli avskaffet. Grunnen er EØS.

– Må bort

– Hvis EF vedtar sitt emballasjedirektiv slik det nå foreligger, må den norske avgiften på aluminiumsbokser bort. Det vil bli meget vanskelig å argumentere for en norsk spesialord-

ning uten svært gode miljøgrunner. Jeg tror ikke argumentene i denne saken er tunge nok, sier Finn Katerås i Miljøverndepartementets vannmiljøavdeling.

I et notat om direktivforslaget sier Dagligvareleverandørenes Forening (DLF) at det er utvist «stor vilje på embetsplan i EF til å lytte til næringslivets argumenter og forslag.»

EF har flere ganger vist at de setter frihandel foran miljø. Den norske ordningen der aluminiumsemballasje for drikkevarer er pålagt en avgift på kr. 3,75 vil virke klart handelshindrende på for eksempel svenske produkter. Det er i første rekke EFTAs overvåkningsorgan som skal påse at konkurransereglene overholdes i EFTA-delen av EØS. Det er pålagt å følge EFs tolkning av reglene.

Nytt direktiv

I lang tid har EF arbeidet med et nytt direktiv for behandling, gjenbruk og gjenvinning av avfall fra emballasje. Alt tyder på at industrien trekker det lengste strået. I sitt notat peker DLF på to punkter som avviker fra norske regler: «Hensynet til fri konkurranse og handel er tatt med i selve bestemmelsene. Ombruk og gjenvinning, herunder forbrenning til energiformål, er likestilt.»

Dette er nettopp de viktigste

ankepunktene fra miljøvernhold i EF. Det første punktet vil skape hindringer for tiltak som fremmer avfallsminimering og ombruk. Det andre punktet betyr at det er like bra å brenne avfallet som å bruke det om igjen. Direktivet har som mål å oppnå 90 prosent gjenvinning av avfallet innen ti år, men det kan altså oppnås ved at 90 prosent av avfallet trekkes ut og brennes. Det har hele tida vært et klart krav fra miljøbevegelsen at ombruk må settes foran gjenvinning, inkludert forbrenning.

Miljøorganisasjonenes andre store innvending er at direktivet ikke inneholder noe mål for begrensnings av mengden produsert avfall. Samtidig legger det klare begrensninger på enkeltland som ønsker å gjennomføre en strengere politikk.

– Land som Nederland og Tyskland, som har gått foran med strenge regler for gjenbruk, vil bli angrepet med utgangspunkt i det nye direktivet. Om angrepene vil lykkes er opp til EF-domstolen, sier Henk Venner i Naturvernforbundets søsterorganisasjon i Nederland – FoE/Milieudefentie.

DLFs notat forteller at det tyske Grüne Punkt (merke for emballasje som inngår i et retursystem) vil bli forbudt og danskenes forbud mot boksemballasje må oppheves.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: (02) 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: (02) 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: NMR (02) 11 61 90
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad GPG Sats & Trykk as, Oslo

Gratis lunsj?

– Vi må være veldig varsomme med ikke å komme i en situasjon hvor vi blir beskyldt for å ha bestukket, sier informasjonssjefen i en av de bedriftene som vedgår at de driver systematisk påvirkning av stortingsrepresentantene.

For nordmenn var ordet «korrupsjon» noe fremmed inntil for få år siden. Det er ikke mer enn ti år siden en statsminister gikk skadefri etter at det ble kjent at han sto på lønningslisten til en framtreddende næringslivsorganisasjon. I dag er de fleste enige om at man ikke kan være stortingsrepresentant og samtidig arbeide for, la oss for eksempel si en stor norsk underskuddsbank, uten å miste politisk troverdighet.

Men man kan altså la seg bespise, bereise, bekurse og beseminere uten noen begrensninger på næringslivets regning, uten at det får konsekvenser for de politikerne som deltar. Mye tyder imidlertid på at mange politikere knapt ville skjont at de ble smurt selv om tusenlappene drysset over dem, slik at man knapt kan beskyld dem for å være korrupte.

Pressen, som for tiden er i ildlinjen for etiske overtramp, har lenge hatt gående en intern debatt om hvorvidt utenforstående skal få lov til å finansiere for eksempel reportasjereiser. Reglene praktiseres ulikt, men debatten viser at man er problemstillingen bevisst. Er politikerne like bevisste?

There's no such thing as a free lunch, heter det i amerikansk forretningsliv. Nå blir man neppe korrumpert av et gratis rekesmørbrød. Men hva med partistøtte?

– Ja, det kan være, men offisielt holder vi oss unna det, sier en av informasjonssjefene som er intervjuet i den tankevekkende undersøkelsen som Norges Markedshøyskole har laget. Hvordan skal man tolke det? Er det snart på tide at også Norge skaffer seg et regelverk for milde pengegaver til politiske partier?

«Inntil videre fortsetter næringslivet å bruke sine stortingsagenter. At bedriftene presenterer sine argumenter, er selvsagt både legalt og endog ønskelig, men at de også skriver komiteinnstillinger for Stortingets representanter er mer oppsiktsvekkende.

Blant enkelte stortingspolitikere er tilliten til næringslivets vurderinger åpenbart grenseløs – noe som ble demonstrert under metanoldebatten nylig. Det er kanskje på tide at noen forsker mer spesifikt på de som taler sterkest for miljødeleggende industriprosjekter – og på hva slags kontakter de pleier.

Gunnar Bolstad

Alle veier fører til Brussel

Over seksti europeiske miljøorganisasjoner har gått sammen i et angrep på EFs regionalfond, som hvert år tømmer 90 milliarder kroner inn i utviklingsprosjekter i de fattigste EF-landene. Protestene kommer samme uke som EF-kommisjonens president Jaques Delors offentliggjorde planene om å øke fondet kraftig de neste fem årene.

GUNNAR ALBUM

Pengene fra EFs strukturfond deles ut etter et poengsystem som måler områdenes «problemintensitet». Målesystemet bygger på gjennomsnittlig inntekt og arbeidsløshet. Ut fra dette fordeles pengene på de områdene med høyest problemintensitet. Penger fra regionalfondet er brukt til å bygge en tunnel gjennom Pyreneene. Den er en del av en motorvei mellom Madrid og Bordeaux, et av de såkalte «missing links». Missing links er huller i Europas motorveinett, slik de ble identifisert av lobbygruppa «European Roundtable of Industrialists». Byggingen av «Scan-Link» der motorveitvidelsen mellom Oslo og Göteborg inngår var en annen slik missing link.

Tunnelen og veien gjennom Pyreneene forstyrrer det siste levbare område for den europeiske brune bjørnen og flere andre truede arter. Det er ikke utført noen studie av veiens totale miljøkonsekvenser, forteller miljøverngruppene til New Scientist. – Det er grunn til å stille spørsmålsteget ved hele den økonomiske tenkningen som ligger bak, sier de.

Veien vil konsentrere industri i de to byene den binder sammen, mens den fattige landsbygda i mellom blir enda mer akterutseilt. Å åpne den nedlagte, lokale jernbanen i området, kunne vært et alternativ, mener kritikerne.

Våtmarksområde

Også i Irland bygges det mo-

torvei for EF-penger. Veien som skal gjøre det greit å kjøre forbi Dublin blir lagt gjennom et viktig våtmarksområde.

– Den eneste grunnen til at forslaget i det hele tatt blir vurdert er at Fellesmarkedet betaler gildet, forteller miljøvernere.

Det er langt vanskeligere å få penger til utbygging av lokal infrastruktur enn til vogntogskinner til sentrum.

I Portugal nekter miljøvernmyndighetene å sitte i den overvåkningsgruppa som strukturfondet krever for å gjennomføre et prosjekt. De blir bare oversett likevel, forklarer de.

Reglene for bruk av fondet skal revurderes neste år, og miljøorganisasjonene foreslår et nytt budsjett for trening av lokale miljøvernrådgivere. De vil også at alle prosjektplaner skal være offentlig tilgjengelige. EF-kommisjonens byråkrater kaller miljøvernernes angrep «ironiske». Strukturfondene er de eneste som gir EF-penger til miljøvern. Flere (av de nesten hundre) milliarder går til alt fra kloakkrensing til naturparker hvert år.

Bedriftene bruker politikerne

De største bedriftene driver en systematisk og økende påvirkning av politikere og byråkrater. To av tre bedrifter bruker stortingsrepresentanter som taler for sine interesser. Påvirkningen skjer særlig gjennom komiteene. Næringslivet skriver selv utkast til komiteinnstillinger.

ANDERS GJESVIK

«Vi må inn på en komité i Stortinget uansett hva vi ellers gjør...komiteen er veldig viktig i selve behandlingen i Stortinget...Det er mye lettere å nå inn mot departementet gjennom komitémedlemmene». Det sier informasjonssjefen i en av Norges største bedrifter i en intervju-undersøkelse om bedrifters påvirkning av offentlige beslutningstakere, som er gjennomført ved Norges Markedshøyskole.

Undersøkelsen tyder på at dette er utbredt både i Energi- og industrikomiteen og kommunal- og miljøvernkomiteen.

Endel bedrifter har sine egne kontakter på Stortinget: «...vi har nøkkelkontakter inn i komiteen på Stortinget som vi ser som veldig viktig...er det politikere der som kommer fra (bedriften)...som vi har betydelig nytte av».

Lager innstillinger

Bedriftene utarbeider materiale og argumentasjon som politikerne kan bruke overfor både kollegaer på Stortinget og departementer. Rådgivere i næringslivet utarbeider utkast til

komiteinnstillinger, som stortingsrepresentantene bruker i rollen som saksordfører i Stortinget.

I undersøkelsen understreker flere av informasjonslederne at de ikke kan betale representantene for å gjøre dette: «men vi kan gjøre mye annet. Vi kan spørre henne (navngitt stortingsrepresentant) til råds og vi kan invitere henne med på reiser for at hun skal se, men vi må være veldig varsomme med ikke å komme inn i en situasjon hvor vi blir beskyldt for å ha bestukket... Så du vet graden av påvirkning, graden av tjenester og hva du gjør, den er ganske hårfin.»

God uttelling

Undersøkelsen bygger på intervjuer med den informasjonssjefene i 15 av våre største private aksjeselskaper. Bedriftene undersøker hvor den reelle beslutningsmyndigheten ligger, og retter inn påvirkningen der den gir størst uttelling. Påvirkningen rettes mot både departementer og Stortinget, men også mot forvaltning og politikere på lokalplan.

– Vårt inntrykk er at bedriftene får god nok uttelling, til at de ønsker å utvide kontakten, sier høyskolelektor Magne

Haug, som er ansvarlig for undersøkelsen.

Undersøkelsen viser at to av tre bedrifter har ordninger for regelmessig kontakt mellom bedriften og offentlige beslutningstakere. Bedriften arrangerer lunsjer eller middager for politikere og byråkrater, der problemstillinger bedriften er opptatt av blir drøftet i en uformell atmosfære. Det er særlig politikere som blir invitert.

Partibidrag

I undersøkelsen er informasjonssjefene nøye med å understreke at politikerne ikke får personlige fordeler ut av kontakten. Men samarbeidet kan belønnes med partibidrag: «Ja, det kan det være, men offisielt holder vi oss unna det».

De som svarer i undersøkelsen er intet opptatt av å understreke at et ikke gis noen form for godtgjørelse til politikerne.

– Denne intensiteten vekker min forskernysgjerrighet, og gir grunnlag for en viss skepsis. Men undersøkelsen gir ikke grunnlag for å hevde at det skjer en sammenblanding av interesser. Dette er noe som bør undersøkes nærmere, sier Haug.

Skepsis til PVC

Den økende skepsisen til PVC gjør at stadig nye plastkvaliteter overtar markeder hvor PVC hittil har dominert, skriver bladet Plastindustrien. Samtidig melder Norsk Hydro at planene om utvidelse av PVC-produksjonen er lagt på is på grunn av fjorårets underskudd på nesten 500 millioner kroner.

Til matvareemballasje seiler polypropylen opp som et alternativ til PVC, og et større tysk selskap har nå gått over til å bruke dette materialet til en betydelig del av sin produksjon, blant annet av margarinbegre.

Krever klimatiltak

Mens Bush-administrasjonen klager over at tiltak mot klimændringene vil skade økonomien, mener stadig flere amerikanere at det er på tide å sette inn tiltak. I en meningsmåling svarte 52 prosent av de nord-amerikanske bedriftslederne at det ikke er nødvendig å vente på flere konkrete vitenskapelige bevis før tiltak mot klimændringene settes inn. Undersøkelsen omfattet 400 selskaper med en årsomsetning på mer enn 30 milliarder kroner hver.

En undersøkelse som CNN, USA Today og Gallup har gjort bekrefter denne tendensen. Her sa 62 prosent seg enig i at USA bør følge etter andre industriland og forplikte seg til å redusere CO₂-utslippene, uten å vente på mer forskning. 61 prosent sa at de helst vil stemme på en presidentkandidat som vil styrke miljøtiltakene, selv om det skulle skade næringslivet.

(ECO New York)

Medlemsrekord i Naturskyddsföreningen

Det svenske naturvernforbundet – Naturskyddsföreningen – fortsetter å vokse. I 1991 sluttet 8.000 nye medlemmer seg til organisasjonen og medlemstallet er nå oppe i 206.000. Naturskyddsföreningen befester dermed stillingen som Sveriges største miljøorganisasjon.

Også på andre områder slår organisasjonen rekorder. Inntektene fra innsamlinger har økt med 50 prosent, salget av miljøbøker øker og aktiviteten ute i lokallagene ekspanderer.

– Naturskyddsföreningens utvikling viser at det er en myte at svenskenes miljøinteresse

har gått tilbake, sier informasjonssjef Pelle Nordmalm.

– Det svenske folket vil ha en tøffere miljøpolitikk og når folk strømmer til oss, er det et uttrykk for at de misforstår med tempoet i miljøarbeidet.

Krever nye utredninger

Naturvernforbundet vil ha vurdert en reduksjon i arbeidsgiveravgiften som kompensasjon for høye miljøavgifter.

Det bør også utredes andre virkemidler enn avgifter for å oppfylle de norske CO₂- og NOx-målene, heter det i en uttalelse fra landsstyret til miljøavgiftsutvalgets rapport.

Det såkalte Moe-utvalget anbefalte Stortinget å revurdere de norske utslippsmålene. Begrunnelsen for å revurdere CO₂-målet er at avgiften må være høyere i Norge enn i andre industriland for å stabilisere utslippene. Utvalget hevdet også at Norge ikke har mulighet redusere CO₂-utslippene ved å gå over til renere energi. Dette mener Naturvernforbundet er feil, og peker på Norges ubenyttede enøk-potensiale og mulighetene til å bruke alternative energikilder i langt større grad.

– Naturvernforbundet har merket seg at utvalget ensidig har oppfattet tiltak for et bedre miljø som et problem i forhold til sysselsettingen og synes det er for defensivt. I en periode med høy arbeidsledighet bør Norge at et krafttak for miljøet. Det er mer lønnsomt for samfunnet å satse på miljøtiltak som enøk, jernbaneutbygging og sanering av kloakkledninger nå enn å vente på oppgangstider. En slik satsing vil dessuten gi mange midlertidig arbeid i en vanskelig situasjon, sier forbundet i en kommentar til Moe-utvalgets beregning som viser at 30.000 arbeidsplasser kan gå tapt på grunn av CO₂-avgifter.

Det kan bli dyrt å være miljøsinke på lengre sikt, etter som andre land utvikler teknologi og kunnskaper for en mer miljøvennlig utvikling, påpeker forbudet, og viser til norsk treforedling som er bekymret for miljøkravene til papir i Tyskland.

Riksadvokaten: Fred gaupa

Riksadvokat Georg Fredrik Rieber-Mohn støtter regjeringens forslag om å innskjerpe nødrettsbestemmelsen ved drap på fredede rovdyr. Riksadvokaten ønsker i tillegg å frede gaupa.

ANDERS GJESVIK

– Jeg har vanskelig for å forstå behovet for jakt på gaupe, som er en truet art. Jeg synes det er forferdelig trist å lese i avisene at en mann blir hyllet fordi han har skutt tre gauper, sier Rieber-Mohn.

I dag tillates jakt på gaupe i februar og mars, til tross for at Direktoratet for naturforvaltning regner den som en truet art. Rovviltmeldingen, som Regjeringen nylig la fram, inneholder ikke noe forslag om å forby denne jakten.

Fornøyd

I rovviltmeldinga foreslår Regjeringen å innskjerpe nødrettsbestemmelsen i villtoven slik at den bare skal gjelde «under direkte angrep på bufe og tamrein», mot hittil «under fare for direkte angrep». Regjeringen foreslår også å fjerne nødrettsbestemmelsen helt for ulv.

– Jeg er godt fornøyd med Regjeringens forslag. En innskjerping i ordlyden i nødrettsbestemmelsen gjør det vanskeligere å bruke den som påskudd for ulovlig felling, og det blir lettere for påtalemyndigheten å få saken pådømt, sier Rieber-Mohn.

Ulvedrap straffbare

I 1989 ble en mann i Østerda-

len av politimesteren forelagt en bot på 20.000 kroner for å ha skutt en ulv ulovlig. Han hadde skutt ulven en kilometer bortenfor der den hadde tatt sau. I herredsretten ble mannen frifunnet etter nødrettsbestemmelsen. Påtalemyndigheten anket denne lovforståelsen inn for Høyesterett, som imidlertid forkastet anken. Høyesteretts kjennelse førte til at påtalemyndigheten unnlot å anke frifinnelsen i en liknende sak i Valdres i 1990.

– Med en innskjerpet ordlyd ville fellingen av ulv i både Østerdalen og Valdres vært klart ulovlig og straffbar. Det er synd at denne ordlyden ikke ble vedtatt i 1980–81, da den ble foreslått i Stortinget for første gang. Da kunne mange rovdrylliv vært spart. Hittil har alle som har vært anklaget for ulovlig felling av ulv blitt frikjent. Med en innskjerpet nødrettsbestemmelse, tror jeg ikke at noen av disse sakene ville endt med frifinnelse, sier Rieber-Mohn.

Haster

Rieber-Mohn mener at innskjerpselen av ordlyden i nødrettsbestemmelsen bør gjennomføres så raskt som mulig.

– Da vil de store rovdirene våre få et mye bedre vern enn under någjeldende rettstilstand, som nærmest har gjort dyrene fredløse når de opphol-

der seg i områder hvor bufe beiter. Og lovgrunnen er selvfølgelig at alle de store rovdirene i vårt land enten er truet av utryddelse eller utgjør meget sårbare stammer, sier Rieber-Mohn.

Mangel i loven

Det er en mangel at selv alvorlig miljøkriminalitet ikke rammes i straffeloven. Derfor har Riksadvokaten foreslått å innføre en generalklausul mot alvorlig miljøkriminalitet, i første rekke faunakriminalitet og forurensningskriminalitet, i den alminnelige straffeloven.

– Denne generalklausulen bør komme til anvendelse hvor forurensningen er meget omfattende, og er et resultat av «bedriftsøkonomiske» overlegninger. Den bør også brukes ved jakt og handel med truede arter, hvor store økonomiske interesser er involvert, sier Rieber-Mohn.

Riksadvokaten har foreslått å innføre en strafferamme på inntil seks år for faunakriminalitet. Denne vil kunne benyttes ved særlig alvorlige tilfeller av drap på dyr av truede arter.

– Her bør grovt uaktsomme overtredelser likestilles med forsettlig. Derved vil man mer effektivt kunne ramme det skjulte forsett som lett kan tenkes å opptre på dette området, sier riksadvokaten.

Forskere frykter klimakatastrofe

En spørreundersøkelse blant verdens ledende klimaforskere viser at mange frykter at drivhuseffekten kan bli ustoppelig dersom utslippene av klimagasser bare blir stabilisert og ikke redusert. Enda flere mener framgangen i de pågående kli-

maforhandlingene er for dårlige.

I undersøkelsen, som Greenpeace sto bak, var 400 forskere med, blant andre de som bidro i arbeidet til FNs klimapanel. Av de 113 som svarte, sa 13 prosent at det er mulig at kli-

maet kan løpe løpsk dersom utslippene ikke reduseres. 32 prosent mener en slik katastrofe er mulig hvis utslippene fortsetter i uforandret tempo.

(ECO New York)

– Tillater utryddelsesjakt på gaupa

Naturvernforbundet krever totalfredning av gaupa i Norge.

– Miljømyndighetene tillater ren utryddelsesjakt på

ANDERS GJESVIK

I et brev til miljøvernminister Thorbjørn Berntsen krever Naturvernforbundet totalfredning av gaupe i Norge. I dag er det fritt fram for jakt i februar og mars. I Sverige er gaupa fredet, fordi bestanden på 300–400 dyr regnes som truet. I Norge anslås bestanden til å være like liten og truet som den svenske, men norske myndigheter har ikke tatt konsekvensen ved å frede gaupa.

I rovdrymeldinga foreslår

Regjeringen å innføre erstatning for skade på bufe fra gaupen, men uten at gaupa blir fredet. De tre andre store rovdirene, ulv, jerv og bjørn, blir det betalt erstatning for, men de er samtidig fredet i henhold til villtoven.

– Regjeringen legger opp til at folk skal kunne få erstatning for skade gaupa gjør, for så å skyte og selge den senere, sier Killingland.

En utstoppet gaupe kan selges for minst 10.000 kroner i dag. Den høye verdien øker presset på bestanden.

USA hindrer konvensjon for biodiversitet

På det sjette forhandlingsmøtet om en konvensjon for biologisk mangfold i Nairobi, var USA alene i sin steile motstand mot økonomiske forpliktelser. – Konvensjonen avhenger av at USA blir med på

ANDERS GJESVIK

Det arbeides på spreng for å oppnå en konvensjon for biologisk mangfold, som kan undertegnes på den store miljøkonferansen i Rio i juni. Det går tregt med klimakonvensjonen, og da er det bare biokonvensjonen som kan redde konferansens miljøpolitiske troverdighet.

Frivillig bidrag

USA viste en gjennomført steil holdning på det sjette forhandlingsmøtet, som nylig ble avviklet i Nairobi. Hele biokonvensjonen er avhengig av at de rike landene bidrar til et fond som finansierer tiltak for å bevare biodiversiteten i fattige land. USA vil at det skal være frivillig å bidra til fondet. Ulandene svarer med å si at da

kan det ikke være noen forpliktelser til å ta vare på det biologiske mangfoldet heller, og hele konvensjonen blir meningsløs. USA er nesten isolert i sin holdning, men både Japan og flere EF-land bifaller i stillhet.

Organisasjonene uteblir

– Vi får ikke noen konvensjon hvis ikke USA blir med på å finansiere et fond. På forhandlingsmøtet gikk stemningen mot å legge mindre vekt på enstemmighet, og isolere USA. Men underhånden fikk vi signaler om at det jobbes politisk med en løsning i USA. Jeg tror vi får en konvensjon, sier Schei.

De store miljøorganisasjonene er ikke tilstede i forhandlingene om en biokonvensjon. Schei etterlyser deres engasjement, og mener at de må legge press på USA.

USA har også vært svært

gaupa, til tross for at den står på deres egen liste over truede dyr, sier fagsjef Tore Killingland i Naturvernforbundet.

Utryddes

Gaupa er meget sky, og er den av de fire store rovdirene våre som vi vet minst om. Det er ikke rapportplikt på skutte gauper, og fordi den ikke er fredet blir ikke gaupeforskning prioritert. Ingen vet hvor stor den norske gaupebestanden egentlig er.

– Men vi har klare indikasjoner på at den er i ferd å utryddes i tradisjonelle gaupeområder, særlig i nordlige Hedmark og Sør-Trøndelag. Helt fram til begynnelsen av 70-årene tydet stadige observasjoner av spor og familiegrupper på en bra be-

stand. Nå er slike observasjoner svært sjeldne, sier Killingland.

Killingland mener at gaupa blir utsatt for harde jaktmetoder.

– Når en truet bestand blir utsatt for moderne jaktmetoder, kan resultatet bli katastrofalt. Gaupejakta drives i dag ofte med store jaktlag med radiokontakt og hunder. Jegerne kan bruke snøcootere til å lokalisere spor, og kan forflytte seg raskt med scooter og bil langs et stadig større skogsveinett, sier han.

finansieringen. Men vi har fått signaler om at USA er i ferd med å snu, sier den norske delegasjonslederen, Peter Johan Schei.

motvillig til å ta med «biosikkerhet» i konvensjonsteksten, tiltak for å begrense utsettelsen av genmanipulert materiale.

Strammere tekst

Møtet førte til en langt strammere avtaletekst. De nordiske landene fikk gjennomslag for at det biologiske mangfoldet ikke bare skal ivaretas gjennom geografiske områder. Det skal tas hensyn til mangfoldet på alle samfunnsområder, det er ikke bare miljømyndighetenes ansvar.

Utkastet til avtaletekst har blitt mye klarere på kriteriene for hva som skal bevares i hvert land. Arter som bare finnes i dette landet skal prioriteres, det skal også spesielt artsrike områder. Kulturplanter skal også prioriteres.

Global liste

Australia og Sveits har ivret for

en global liste over arter og områder som skal prioriteres. Norge er i mot dette forslaget.

– En slik liste fører gjerne til at vi får en konvensjon som fokuserer på isolerte naturparker, i stedet for å forlange at mangfoldet skal ivaretas i all virksomhet. Dette er blant annet viktig for å ta vare på mangfoldet av kulturplanter, sier Schei.

Konvensjonen skal sørge for at teknologi for å bevare og bruke det biologiske mangfoldet blir overført mellom partilandene, særlig fra Nord til Sør. Det var betydelig framgang i arbeidet med denne delen av avtaleteksten på forhandlingsmøtet i Nairobi. Parenteser i teksten brukes der hvor partene ikke blir enige. I løpet av Nairobi-møtet ble antall parenteser i teksten om teknologi, redusert fra 115 til 20.

Takk for støtten!

VENNESLA
KOMMUNE

EXTRATEC

Adr.: Forskningsparken
Gaustadalléen 21, 0371 Oslo
Tlf.: 02/95 88 95

**Alfa
Laral**

**NEV NESODDEN
ENERGIVERK**

Postboks 23
1450 Nesodden
Tlf. 09-91 16 50

Mobil

A/S J. LUDWIG MOWINCKELS REDERI

BRANDSMANN: BERGEN - FRIKORP: BERGEN - NISSEL: BERGEN - NORDBY
TELEFON: 47 12 24 00 TELE: 47 12 24 00 TELEFAX: 47 12 24 00

 JOTUN POLYMER

Fred.Olsen & Co.

Stor frykt for havstigningen

Mens norske politikere diskuterer om vi skal beholde CO₂-målsettingen eller ikke, i det minste på papiret, er klimatrusselen høyst reell for mange små øynasjoner. – Vi er dømt til økologisk, sosial og økonomisk katastrofe, sier en minister fra Seychellene.

RAGNHILD SVED

– Det er rett og slett et spørsmål om overlevelse. I beste fall vil en havstigning på omlag 30 cm slå ut hele økosystemer. I verste fall kan hele øyer forsvinne under vann, sier en FN-representant for Vanuatu i det sørlige Stillehavet, Robert Van Lierop, ifølge The International Herald Tribune.

37 øystater, blant dem Kypros og Malta i i Middelhavet, de karibiske øystatene og arkipelagene i Stillehavet, er samlet i Alliansen av små øynasjoner. I et møte nylig uttrykte gruppen stor bekymring over sakte fremgangen i de pågående FN-forhandlingene om en global klimakonvensjon.

Katastrofe truer

– Medlemmene våre er dømt til økologisk, sosial og økonomisk katastrofe innen overskuelig

framtid. Noen vil til og med forsvinne. Hvis det skjer, vil uerstattelige kulturer, identiteter og verdier samtidig bli borte, sier en minister fra Seychellene, Danielle St. Jorre.

– Vi står overfor en helt ny kategori økologiske flyktninger, sier Noel Brown i UNEP.

Ifølge John Topping fra Climate Institute i Washington D.C., har havnivået steget med 10–15 cm det siste århundret, og er ventet å stige med ytterligere 20 cm innen 2030 og 40 cm innen 2100.

Bortsett fra havstigning, kan drivhuseffekten gi hyppigere og kraftigere tropiske stormer og det ser også ut til varmere klima tar knekken på korallrevene som beskytter kysten og er rike på fisk og reker.

På Seychellene, hvor turisme er en hovednæring, «krymper» strendene og man har vært nødt til å bygge spesielle diker for å beskytte jord og industri-anlegg som ligger på havnivå.

De første ofrene

Følelsen av at de allerede er i ferd med å bli de første ofrene for klimaendringene gjør at disse landene er i hard konflikt med industrilandene i nord, som står for de største utslippene av drivhusgasser, og større u-land.

Bortsett fra USA, er alle vestlige industriland villige til å stabilisere utslippene innen år 2000, men mange vil bare gjøre det hvis USA slutter å motsette seg bindende utslippsmål.

Det er ikke bare små øystater som vil bli rammet av et stigende hav. En havstigning på sju-åtte cm vil gjøre 72 millioner mennesker hjemløse i Kina, 11 millioner i Bangladesh og åtte millioner i Egypt, ifølge Stephen Leatherman, direktør ved Laboratoriet for kystforskning ved Universitetet i Maryland i USA. Dette er fire ganger så mye som øystatens befolkning på 23 millioner.

Miljøvernere mot GATT

Miljøvernorganisasjoner i USA frykter at GATT-avtalen vil underminere amerikanske lover om sprøytemidler, kreftfremkallende kjemikalier samt en rekke miljølover.

RAGNHILD SVED

Etter fem års forhandlinger går den såkalte Uruguay-runden i GATT mot slutten. Miljøvernere har alltid vært skeptisk til frihandelsavtalen, men sier at det siste utkastet er verre enn tidligere utkast. I Washington DC har en rekke miljø- og forbrukerorganisasjoner gått sammen for å få avtalen omgjort eller forkastet helt. Forbrukerorganisasjonen Public Citizen har gått til søksmål for å få USA til å lage en uttalelse om miljøvirkningene av GATT-avtalen. Organisasjonen får støt-

te av Kongress-medlemmer som sier avtalen vil bli forkastet dersom den undergraver nasjonale lover.

– Det siste utkastet er på ingen måte et miljødokument, sier Johan Audley i Sierra Club til New Scientist.

Charles Arden-Clarke i WWF International beklager at avtale-utkastet ikke nevner «bærekraftig utvikling». Han mener dessuten at den nye GATT-avtalen kan undergrave u-landenes forsøkt på å få kontroll med eksporten av naturressurser som tropisk tømmer. Indonesia har for eksempel

forbudt eksport av tømmer og begrunnet det med miljøhensyn. Men EF har påklaget vedtaket og argumenterer med at Indonesia prøver å monopolisere produksjonen av varer som møbler, fordi de tjener mer på det enn på å selge tømmer.

Ifølge generaldirektør Arthur Dunkel i GATT blir slike argumenter tatt svært alvorlig.

– Faren for at en spredning av ulike nasjonale miljøstandarder vil spre seg og føre til handelskonflikter, er svært reell, sa han på en konferanse i Bangkok nylig.

Brasil-rapport uten forpliktelser

– Nasjonalrapporten til Brasil-konferansen demonstrerer at Norge har forlatt pådriverrollen i miljøpolitikken, sier Elin Enge, leder i Felleskampanjen for jordas miljø og utvikling.

RAGNHILD SVED

Rapporten er Norges offisielle innspill til Brasil-konferansen. Her beskrives Norges mål og virkemidler i miljø- og utviklingspolitikken, både nasjonalt og internasjonalt.

– Rapporten er svak når det gjelder forpliktelser. Den nevner fattigdomsbekjempelse, handelspolitikk og gjeld, men sier ingenting om hva Norge vil forplikte seg til for å løse disse problemene. Dessuten bidrar rapporten til å så sterk tvil om hvorvidt Norge vil opprettholde sitt CO₂-mål, sier Elin Enge.

Om CO₂-målet sier rapporten at Stortinget har «i hovedsak satt dette som et foreløpig mål og vil vurdere det i lys av

Forstemmende

– Det er i denne rapporten Norge profilerer sine prioriteringer, og det er forstemmende å se hva som er prioritert. Norge burde her sagt seg villig til å bevilge tilleggsmidler utover den vanlige u-hjelpen og lagt fram konkrete forslag til gjeldsaneringsplaner. Det viser seg at Norge godt kan være en pådriver når man bestemmer seg for å kjøre fram en sak. Forslaget om et clearing house for handel med CO₂-kvoter er et eksempel på det, sier Enge.

Om CO₂-målet sier rapporten at Stortinget har «i hovedsak satt dette som et foreløpig mål og vil vurdere det i lys av

Hun mener rapporten gjenspeiler et knefall for de økonomiske kreftene som ikke ønsker å ivareta de langsiktige miljøforpliktelsene.

videre utredninger, den teknologiske utvikling, utviklingen i de internasjonale energimarkedene, internasjonale forhandlinger og avtaler».

– Norge har til nå hatt en lederrolle internasjonalt, og den har i stor grad vært knyttet til Gros rolle som leder av Verdenskommisjonen. Vi frykter at nasjonalrapporten vil gi et signal som underminerer denne lederrollen, sier Enge.

I forhold til Stortingsmelding 46, som var Norges oppfølging av Brundtlandkommisjonens anbefalinger, gir nasjonalrapporten klare signaler om at Norge er i ferd med å snu i miljøpolitikken, mener Enge. –

Rapporten gjenspeiler et knefall for de økonomiske krefter som ikke ønsker å ivareta de langsiktige miljøforpliktelsene, sier hun.

For kontroversielt

De frivillige organisasjonenes innspill til nasjonalrapporten skulle opprinnelig legges inn i teksten, men ender opp som et vedlegg til rapporten.

– Begrunnelsen for dette er at bare 40 av 106 organisasjoner stiller seg bak dokumentet. Men organisasjonenes stadfæstelse av at Norge er en del av problemet og ikke en del av løsningen ble kanskje også for sterk kost, sier Enge.

Klart for oljeutslipp i Barentshavet

Oljeselskapene har fått klarsignal til å slippe ut 30 tonn olje i iskanten i Barentshavet. Utslippet, som skal finne sted i april, inngår i selskapenes arbeid

med å finne metoder for å bekjempe oljesøl i drivisen.

RAGNHILD SVED

for et år siden fikk NOFO (Norsk oljevernforening for operatørselskaper) avslag på en liknende utslippssøknad. Da var mengden 56 tonn, og det var planlagt å teste kontroversielle bekjempelsesmetoder som

brenning og bruk av kjemikalier. I avslaget sa SFT at utbyttet av forsøket ikke sto i rimelig forhold til miljøskadene av utslippet, men at man ville vurdere et utslipp på 10 tonn.

– Vi mener årets søknad er bedre begrunnet enn fjorårets. Forstudiene er bedre, og det er gjort laboratorieforsøk og småskala forsøk med brenning

av olje på Svalbard. Dermed er en del ting som var med i den forrige søknaden luket bort, sier Lars-Otto Reiersen i SFT. Han sier videre at det er gitt tillatelse til å slippe ut inntil 30 tonn olje, og at mengden kan bli bare 10 tonn hvis det viser seg å være nok.

Forsøket er et ledd i oljeselskapenes forsøk på å utvikle en beredskap for isfylte farvann, noe som er nødvendig om de nordlige deler av Barentshavet skal kunne åpnes for oljeboering. I denne omgang er det spesielt oljens naturlige oppførsel i drivisen – spredning, drift, forvitring og emulgering – som skal studeres. SFT krever at det samtidig skal gjøres biologiske undersøkelser og eventuelle skader etter forsøket skal evalueres. Dyr som skades av olje skal umiddelbart avlives og bringes til laboratorium for analyse, heter det.

I vilkårene krever SFT forøvrig at NOFO sørger for en beredskap for å samle opp olje som måtte true dyre- eller fuglekolonier og at dyr som nærmer seg forsøksområdet skremmes bort. Dersom olje skulle drive i land, er NOFO ansvarlig for opprensning og må dekke de kostnader oljesølet måtte medføre.

Av de partene som har uttalt seg om forsøket, er det bare Naturvernforbundet som har anbefalt avslag. Forbundet mener søknaden har klare mangler og at verdien av forsøket er for liten. Norges Fiskarlag, Havforskningsinstituttet, Direktoratet for naturforvaltning, Norsk Polarinstitutt og Sysselmannen på Svalbard er i hovedsak positive til forsøket. Bellona og Greenpeace var med på lista over høringsinstanser, men uttalte seg ikke om forsøket.

 **Spør oss om NSB
Kundekort!**
Gir opptil 50%
rabatt på toget
i et helt år

Rabatten er 50% på alle dager unntatt fredag og søndag da du får 30% rabatt. Ta med et passfoto og kr. 370,- til en av våre stasjoner, så får du ditt eget NSB Kundekort.

I tillegg får du rabatt på to norske hotellkjeder og du kan på grønne avganger ta med et barn under 12 år gratis.

For ytterligere informasjon ta kontakt med en stasjon eller ditt reisebyrå. Det å reise med tog er en miljøvennlig måte å reise på.

NSB Ofoibanen

Internasjonal klimapolitikk: Demokrater vil ha USA opp i teten

Dersom demokratene overtar presidentvervet til nyttår, kan USA plutselig bli en pådrivernasjon i internasjonal klimapolitikk. Allerede nå skjer det et

stemningsskifte i Det hvite hus. Men lite tyder på at miljøvern blir noe framtrædende tema i den amerikanske presidentvalgkampen.

GUNNAR BOLSTAD

I en nasjonal TV-debatt nylig gikk alle de fem demokratiske kandidatene til hardt angrep på den amerikanske klimapolitikken. Paul Tsongas, som vant i New Hampshire, gikk inn for en fem prosents reduksjon av CO₂-utslippene på 1990-nivå i 2000 og ytterligere reduksjoner senere. Bill Clinton vil stabilisere i 2000 på 1990-nivå, med 20–30 prosent reduksjon innen 2005. Tom Harkin vil at USA skal ta ledelsen internasjonalt med uspesifiserte reduksjoner innen 2000, og Bob Kerrey og Jerry Brown var også ambisiøse uten å tallfeste målsetninger.

Merkbar forandring

Men også innenfor den nåværende Bush-administrasjonen har det skjedd en merkbar forandring etter at den mektige og miljøfiendtlige stabssjefen John Sununu gikk av. Den

nye, Samuel Skinner, er langt mer lydhør, og mottok nylig den amerikanske miljøbevegelsen til et møte sammen med flere andre toppfolk i Det hvite hus. Det er ikke lenge siden USA signaliserte vilje til å ta på seg en CO₂-målsetning i juni neste år. Nå går utviklingen fort i de enkelte delstatene, og mye tyder på at den bastante motviljen mot å diskutere utslippsbegrensninger er i ferd med å rakne.

– Presidenten har for vane å la seg slepe – sparkende og skrikende – til et standpunkt som mer objektive personer finner fram til av seg selv, sa den framstående demokratiske senatoren Albert Gore nylig.

Han tror at USA vil følge Vest-Europa i klimapolitikken: – Kanskje ikke i dag, kanskje ikke i morgen, men det vil skje – kanskje allerede i juni, sier Gore.

Liten interesse

Men mens miljø var et brennhet valgkamptema i 1988, er

både kandidater og velgere nå mer opptatt av den økonomiske situasjonen enn av miljøproblemene.

Da Albert Gore påbegynte boka «Jorden i balanse» for tre år siden, var miljøvern et sterkt kort for politikere på opptur. Gore planla at boka skulle komme ut like før primærvalgene i 1992, slik at han kunne få full effekt på sin egen kampanje, dersom han stilte som presidentkandidat. Da boka kom for fire uker siden, var markedet for miljøvern og miljøvennlige presidentkandidater borte. Gore selv hoppet av laget i august i fjor, og skriver nå i stedet brev til de gjenværende fem demokratiske kandidatene om at de må ta vare på miljøet.

Rikets tilstand

I primærvalgene er miljøvern langt nede på prioriteringslisten både for velgere og kandidater, skriver Washington Post. President George Bush nevnte ikke miljøvern med ett ord da han holdt sin årlige tale

om rikets tilstand. I stedet lovet han å innføre en nittidagers stopp i alle reguleringer som angår næringslivet, knapt nok noe miljøtiltak.

Presidentens konkurrent på høyre fløy, Pat Buchanan, er heller ingen miljøaktivist.

Ingen spørsmål

– Debatten og velgerne preges mer av kortsiktige bekymringer, sier Frank Greer, som er medierådgiver for Arkansasguvernøren Bill Clinton.

Da demokraten Tom Harkin drev valgkamp i nærheten av atomkraftverket Seabrook, var han godt forberedt på spørsmål om energi og miljø på grunn av de store demonstrasjonene utenfor kraftverket for noen år siden. Han fikk ikke ett spørsmål om slike temaer.

– De fleste demokratene har bra standpunkter, men snakker ikke om dem i valgkampen. De tar miljøaktivistenes stemmer for gitt, sier Jim Maddy i organisasjonen League of Conservation Voters.

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 500,–
☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 350,–
☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 180,–
☐ Jeg vil bli medlem, kr. 200,–

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5